

už vairavimą išgėrus daugiau nei 1,5 promilės nepakeis girtų žmonių skaičiaus kelyje statistikos. Buvau neteisis ir turiu pripažinti, kad klydau. Įvedus baudžiamąją atsakomybę, stipriai išgėrusių vairuotojų skaičius per pirmą šių metų pusmetį, lyginant su 2016 m., dar padidėjo. Tai puikus pavyzdys demagogams, aiškinantiems, kad didinant ar įvedant naujas bausmes galima išspręsti socialines problemas.

Per visus 2016 m. tokių vairuotojų teismuose nubausta 2760, o vien per pirmą šių metų pusmetį, policijos duomenimis, sulaikyta jau 2000. Tiesa teismuose nuteisti „tik“ 1076 pažeidėjai. Tokį skirtumą gal būtų galima paaiškinti tuo, kad dalis baudžiamųjų bylų teismuose dar neišnagrinėta, o kita dalis nutraukta policijoje, atleidžiant neblaivius vairuotojus nuo baudžiamosios atsakomybės „pagal laidavimą“ ar dėl kitų priežasčių. Taigi panašu, kad stipriai girtų vairuotojų šiais metais bus sulaikyta daugiau nei 2016 m., kai jiems dar negrėsė baudžiamoji atsakomybė.

Dar keletas įdomių faktų:

- neblaivių vairuotojų bylos teismuose 2017 m. sudarys apie 10–15 proc. visų baudžiamųjų bylų ir atitinkamai padidins nusikalstamumo rodiklius mūsų valstybėje;
- jei neblaivus vairuotojas tiesiog pagautas neblaivus, tai greičiausiai bus konfiskuotas jo automobilis (lyg ir taip reikėtų suprasti pagal Baudžiamąjį kodeksą). O, jei tas pat vairuotojas padarė avariją, padarydamas didelę žalą ar, neduokdie, nutrenkė žmogų, pagal dabartinį įstatymą jam automobilis nėra konfiskuojamas. Teisėjai gūžčioja pečiais ir nežino, kaip tokį įstatymą taikyti, ir kol kas, kol nėra teismų praktikos, taiko, kaip kas išmano, t. y. vieni konfiskuoja, kiti – ne;
- vis dar galioja spraga, kai atsisakius apskritai tikrintis girtumą, galima išvengti baudžiamosios atsakomybės.

Iš visų teismuose išnagrinėtų bylų tik mažiau nei vienam procentui vairuotojų skirta reali laisvės atėmimo bausmė □. Ir tas vienas procentas tokias bausmes gavo ne tiek už vairavimą išgėrus, o už tai, kad jau anksčiau pykosi su Baudžiamuoju kodeksu ir buvo teisti laisvės atėmimu lygtinai už kitus nusikaltimus.

Jūs paklausite, kodėl teismai nesiunčia visų tokių už gročių ir tada būtų tvarka. Na gerai – ne jūs, bet kažkas kitas būtinai paklaus. Turiu tris atsakymus.

1. Įstatymas leidžia skirti laisvės atėmimą tik anksčiau teistiems asmenims, todėl girtiems

vairuotojams dažniausiai skiriamos švelnesnės bausmės – bauda arba areštas.

2. Jūs įsivaizduokite... Tik įsivaizduokite, kad visi girti vairuotojai gautų realias laisvės atėmimo bausmes. Tai sudarytų apie 3000 naujų įkalintųjų per metus. 2015 m. Lietuvoje buvo apie 7000 laisvės atėmimo bausmę atliekančių asmenų. Taigi prieš tai, matyt, reiktų pastatyti kelis naujus pataisos namus, kai ir taip dauguma iš tų 7000 sugrūsti į juos. Kas nežino, „pataisos namai“ – tai toks eufemizmas, kuris vartojamas įvardyti žvėrynams, kuriuose Lietuvoje atliekama laisvės atėmimo bausmė. Tai gal prieš tai būtų protinga parūpinti negyvuliškas laisvės atėmimo sąlygas jau kalintiems Lietuvos piliečiams? Apie tai, kad įkalintųjų skaičiumi Lietuva ir be to arčiau Rusijos nei Europos Sąjunga aš jau nekalbu...

3. Vairuoti išgėrus yra labai blogai, bet baudžiamosios atsakomybės įvedimas už tokius pažeidimus devalvuoja baudžiamosios atsakomybės sąvoką. Baudžiamoji atsakomybė iš baubo virsta kasdieniu, buitiniu dalyku, kuris gal ir kiek nemalonus, bet žiū – ir kaimynas, ir kaimyno kaimynas teisti, ir svainis teismo laukia už tą patį. Jei visi teisti, tai gal čia nieko tokio? Taip kriminalizuojant sąlyginai mažai pavojingas veikas ugdoma tolerancija tikram ir sunkiam kriminalui. Žiaurumas gimdo žiaurumą, pastarasis gimdo naują žiaurumą ir taip įsisuka žiaurumo spiralė, kurią galima sustabdyti tik kažkam atsakius į žiaurumą protingesnėmis priemonėmis.

Jau sakiau ir dar kartą galiu pakartoti: jei taip ir toliau – Lietuvoje greitai liks tik nuteistieji ir jų prižiūrėtojai.

□ Šių metų pirmąjį pusmetį pirmos instancijos teismuose bauda paskirta 749 asmenims, areštas – 137, turto konfiskavimas – 450. Terminuotu laisvės atėmimu nuteisti 62 asmenys, tačiau 52 iš jų bausmės vykdymas atidėtas, likę 10 nuteisti realiu laisvės atėmimu.

Audrius Cininas yra Vilniaus apygardos teismo teisėjas.

